

**УМНАТА ДЕВОЙКА
ДАРГИНСКА ПРИКАЗКА
[ПРЕРАЗКАЗАЛ АНГЕЛ
КАРАЛИЙЧЕВ]**

chitanka.info

Живеели някога двамина братя: единият бил последен сиромаш, а другият — богат. Веднъж богатият повикал бедния у дома си и му рекъл:

— Аз имам обор, пълен с добитък. И коне съм развъдил, и крави колкото щещ, а овчото стадо не се събира в кошарата. Като те гледам как се измъчваш и не можеш да свържеш двата края, сърцето ме боли. Какво ще кажат хората: изоставил брата си да умира от глад, а той живее като някой княз! Затуй съм решил да ти подаря една от моите крави. Тя е старичка, единият ѝ рог се счупи, ала дава бяло мляко. Ако ти проработи късметът, може и теленце да ти отели. Прибери я у дома си. Твоя да бъде!

Бедният брат се просълзил и целунал десницата на богатия. Отвел кравата и казал на жена си:

— Хубаво се грижи за тази крава, защото тя може да ни роди теленце. Тогава и ние ще станем хора.

Сиромашкинята се разшетала. Почистила обора, донесла млада тревица на кравата, напоила я с бистра водица. Прашинка не давала да падне върху добичето.

Подир два-три дни двете етърви — съпругата на богатия и сиромашкинята — отишли към гората да берат гъби. Сиромашкинята набързо си напълнила кошницата и си тръгнала, а богатата се потривала и търсела узрели ягоди.

— Къде, бързаш и защо ме оставяш сама? — провикнала се богатата.

— Бързам, защото трябва да нахраня кравата и водичка да ѝ занеса, нали само в нея ни е късметът.

— Голямо чудо станало — подиграла ѝ се богатата. — Една подарена крава имате и тя със счупен рог!

Прибрали се двете жени в къщите си. Богатата тръшнала вратата и влязла при мъжа си сърдита.

— Какво ми се пери твоята братова жена! — извикала тя. — Не ме дочака в гората да си напълня кошничката. Пази боже, сиромаш човек да прогледне! Хей, мъжо, още утре да прибереш подарената крава, защото у тези хора няма никаква благодарност!

Поискал на другия ден богатият брат кравата си, но бедният поклатил глава и рекъл:

— Не я давам, защото тя ще ми донесе късмет!

— Тогава ще те изправа пред хана и той ще те осъди! Тръгвай подире ми!

Вдигнали се двамата братя, отишли в ханския дворец и разказали ца хана какъв спор имат.

— Кравата със счупения рог ще дам на онзи от вас, който ми отгатне три гатанки. — Кое нещо на света е най-тлъстото? — Тази е първата. — Кое пък е най-мекото? — Тази е втората гатанка. — Кое е най-сладкото? — Тази пък е третата. Помислете сега и двамата. Давам ви срок до утре заран. Който отгатне най-добре, той ще получи кравата!

Отишли и двамата в къщите си. Богатият се нахранил хубаво и легнал да спи, а сиромашът се търкулнал гладен и цяла нощ се въртял в леглото. Той мислел, кое на света е най-тлъстото? „Как да отговоря, когато през живота си не съм опитвал никакви тлъстини?“ Главата му не можала да отгатне и втората гатанка: кое пък е най-мекото? „Цял живот — рекъл си той — съм спал на кораво легло. И за най-сладкото не мога да кажа нищо, защото винаги съм подслаждал живота си с горчивини.“

Сиромашкият брат имал една дъщеричка, която била навършила осемнадесет години. Като се пробудила заранта, девойката погледнала баща си и го попитала: защо е толкова измъчен и посърнал?

Бащата ѝ разказал всичко — за подарената крава и за гатанките на хана, които са го измъчвали през цялата нощ.

— Не се кахъри, татко! Отговорите на гатанките са много лесни.

— Как тъй лесни? — попитал бащата.

— Щом отговори моят чичо и ханът дигне очи към небето, ти му кажи тъй: най-тлъстото нещо на света е земята, защото тя ражда всяка година и не се изтощава. Няма нищо по-меко от тялото на детенцето, което обичаш, а отговорът на третата гатанка е: най-сладкото нещо за хората е сънят!

Щом изгряло слънцето, двамата братя се упътили към ханския дворец. Пръв се изправил пред владетеля богатият брат.

Ханът го погледнал и рекъл:

— Отговаряй!

— Няма по-тлъсто нещо — рекъл самодоволният богаташ — от овчото месо; нищо не е по-меко от вълната и най-сладък е медът от пчелите! Всичките деца го знаят.

— А ти — обърнал се ханът към сиромаша — как ще изтълкуваш моите три гатанки?

— Най-тлъста, господарю, е земята, която всяка година ражда плодове и никога не се изморява. Най-меко е детското тяло, а най-сладък е сънят на човека, когато легне да спи след тежък труд.

Като чул този отговор, ханът скочил на крака и викнал:

— Този е истинският отговор на моите гатанки. Кой те научи тъй да отговаряш?

— Сам ги отгатнах — отвърнал сиромашът.

— Щом като можеш да отгатнеш такава мъчна гатанка, ще ти задам още една! Давам ти една кошница със сто яйца. Сложи ги под квачката. Тая нощ искам тя да ги измъти и утре след изгрев-слънце трябва да ми донесеш сто живи пиленца! Смогнеш ли да разрешиш тази задача, кравата със счупения рог ще бъде твоя. Не измътиш ли яйцата — утре ще ти отрежа главата!

Върнал се сиромашът в къщи още по-кахърен.

— Какво стана? — попитала го дъщерята.

— Всичко пропадна! — отговорил бащата. — И кравата загубих, и главата ми отиде. Как мога само за една нощ да сложа под квачката сто яйца и утре да се появят сто пиленца? Ханът ги иска живички в двореца.

— Не е голяма беда! — рекла дъщерята. — Сядай, татко, да вечеряш!

И тя на бърза ръка начупила всичките яйца в една тава, сложила я върху железния триножник, наклала огъня и в къщи се понесла миризма на пържени яйца. Седнали да вечерят тримата: бащата, майката и дъщерята. Изяли всичките яйца. Най-сетне бащата се досетил за последната гатанка и се хванал за главата.

— Какво направихме, дъще? — викнал той. — Ние изядохме яйцата!

Дъщерята се засмяла:

— Лягай да спиш — рекла тя, — а утре, като идеш при хана и той те запита къде са пилетата ти, му отговори тъй:

— Пиленцата са готови, но чакат храна. Ти, хане, заповядай веднага да засеят една нива с просо и до вечерта то да порасне, да узрее и жетварите да го пожънат и овършеят. Додето притъмнее,

просото да донесат у дома, защото без храна всичките пиленца ще измрат от глад. Ако ханът отвори уста и рече:

— Дума да не става, къде се е видяло и чуло за един ден да посееш просо и да събереш жетвата от нивата, ти му кажи:

— А нима е възможно за един ден квачка да измъти сто яйца?...

На другия ден сиромашът отново се изправил пред хана и поискал просо за гладните пиленца.

— Само че просото — рекъл той — трябва да бъде за един ден посято, пожънато и овършано. Инак пиленцата няма да оживеят.

— Ти нямаш ум в главата си! — извикал ханът. — Къде си чувал просо да поникне и да бъде пожънато и овършано само за един ден!

— А ти, хане — рекъл сиромашът, — къде си чувал яйца да се измътват само за една нощ и да станат пиленца?

Замислил се ханът и поклатил глава.

— Тази работа — рекъл той — не е чиста. Някой ти подсказва отговорите. Кажи ми кой те учи да отговаряш толкова остроумно?

— Моята дъщеричка ме учи на ум и на разум.

— Подир два-три дни ще пристигна у вас на гости — искам да я видя тази твоя щерка! — викнал ханът. — А сега, прощавай!

Прибрал се сиромашът у дома си. Подир два-три дни самият хан заедно с везирите си пристигнал в бедняшкия дом. Бащата го нямало. Дъщеричката тъкмо замесвала тесто и се гласяла да изпече хляб. Щом гостите се изправили на прага, девойката се пообъркала и проговорила:

— Пустият наш дом е останал без уши!

Гостите се спогледали, но нищо не казали, само попитали къде да привържат конете си. Девойката им отговорила:

— Където обичате. Може и в планината, може и в равнината.

Ханът и неговите везири се спогледали повторно, защото нищо не разбирали от думите на домакинята, и си тръгнали.

— Къде ще мъкнем конете си — на планината или в равнината! — промърморили те и отминали.

На другия ден ханът изпратил човек да повика сиромаша и го попитал:

— Какво искаше да каже дъщеря ти вчера с думите, че вашият дом е останал без уши и защо ни изпращаше да си вържем конете в планината или в равнината.

Сиромахът нищо не могъл да разгадае, но когато в къщи попитал дъщеря си защо е посрещнала гостите с такива неясни думи, тя се усмихнала и отвърнала:

— Аз казах, че нашият дом е останал без уши. С тези думи исках да се извиня на гостите, че нямаме куче да лавне и да ме предупреди за идването на чужди хора. А думите ми, че могат да си вържат конете, където обичат — в равнината или в планината, означават, че имаме навън до височината едно криво дърво, имаме и на равното място друго дърво.

Като узнал какво е отговорила умната девойка, ханът се зарадвал до немай-къде и викнал:

— Стягайте се за сватба, защото искам да се ожения час по-скоро за това умно момиче!

Още на другия ден след сватбата ханът направил своята млада жена първа съветничка и никакво решение не вземал без нея. Тогава големците, които се въртели в двореца, захванали да клатят глави:

— Защо си въртите главите? — попитал ги ханът.

— Навсякъде в страната хората приказват — отвърнали големците, — че държавата се управлява от твоята жена. Тази работа няма да доведе до нищо добро.

Като чул тези думи, ханът подскочил гневно и забранил на жена си да се меси в държавните работи. И тя млъкнала, но случило се тъй, че веднъж нарушила забраната. Една сутрин пристигнали при хана двама души да искат правосъдие. Те водели подире си: единият — вол, а другият — кобила, и носели едно току-що ожребено конче. Сложили кончето пред владетеля и му казали, че се е родило през нощта и го намерили в двора, където оставили вечерта вола и кобилата.

Единият викнал:

— Кончето е мое, защото го е родила кобилата!

А другият го пресякъл:

— Кончето е родено през нощта от моя вол и трябва да го прибера аз!

Ханът се слисал и не знаел как да им отговори; но през отворения прозорец се обадила жена му, която чула спора на двамата чужденци. Тя се провикнала:

— Гледайте, гледайте, морето гори!

— Как може морето да гори? — прекъснал я стопанинът на вола.

— А ти, хитрецо, кого искаш да излъжеш, като казваш, че твоят вол се е ожребил през нощта и е родил конче?

Притиснатият до стената пътник си признал, че не е прав, навел засрамено глава и си повел вола.

Но ханът избухнал и кряснал на жена си:

— Ти наруши моята заповед и се намеси в държавните работи без мое позволение. Затуй решавам да се разделя с тебе и да те върна пак при баща ти. Махай се от моя дворец! Избери си онова, което най-много ти се нрави и да не те виждат повече очите ми! Утре в зори да те няма!

— Добре! — отвърнала младата жена и почакала, додето ханът заспи; сетне тихо повикала двама слуги и им поръчала да нарамат леглото, в което спял нейният съпруг, и да го отнесат в къщата на баща ѝ.

Ханът нищо не усетил. Сутринта, като се пробудил, той си отворил очите и захванал да се чуди — що ще в тази сиромашка къща и каква е тази крава, която ходи по двора със счупен рог?

Но щом видял своята жена и нейния баща, скочил на крака и попитал:

— Как съм дошъл тук и каква е тази шега?

— Стопанино — отвърнала младата жена, — ти снощи ме изгони от двореца и заповяда да взема оттам онова, което ми е най-свидно. Аз размислих и реших, че нямам друго, което да ми е по-скъпо от моя мъж. Затуй поръчах да те пренесат тук заедно с леглото!

Тогава ханът разбрал колко е мъдра тази сиромашка дъщеря и решил пак да я отведе в двореца. Никога вече двамата не се разделили.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.